
[Home](#) / Vabatahtliku organisatsiooni liikmete koolituskogemus Naiskodukaitse näitel

Vabatahtliku organisatsiooni liikmete koolituskogemus Naiskodukaitse näitel

KAIRI SUMERO

Sissejuhatus

Uurimistöö eesmärgiks on saada teada, missugused on vabatahtliku organisatsiooni liikmete koolituskogemused. Minu uuringu põhiküsimuseks on, missuguseid koolituskogemusi liikmed vabatahtlike organisatsioonis saavad ning kuidas need on neid edaspidi mõjutanud.

Vabatahtlik tegevus on oma aja, energia või oskuste pakkumine vabast tahtest ja tasu saamata. Vabatahtlikud aitavad teisi või tegutsevad peamiselt avalikes huvides ja ühiskonna heaks. Oma pereliikmete abistamist ei loeta vabatahtlikuks tegevuseks. Vabatahtlik tegevus jaguneb omaalgatuslikuks ning organisatsioonide juhitud vabatahtlikuks tegevuseks. Organisatsioonide korraldatud vabatahtlik tegevus on vabatahtlikuna osalemine mõne organisatsiooni algatatud ja korraldatud tegevustes. Vabatahtlik on vabatahtlikus tegevuses osalev inimene. (Tartu Vabatahtlike Keskus, 2006)

Eelnevalt on Naiskodukaitse baasil uuritud organisatsioonikultuuri ning organisatsioonile pühendumist (Neve, 2010). Aastal 2010 viis praegune Naiskodukaitse esinaine Airi Tooming (endine Neve) oma magistritöö raames läbi uuringu organisatsioonile pühendumisest ning selle seostest inimese ja organisatsiooni vahelise sobivuse, organisatsioonipõhise enesehinnangu ning rahulolu kohta Kaitseliidu erioorganisatsioonis Naiskodukaitse (Neve, 2010).

Teoreetiline taust

Naiskodukaitse on naisorganisatsioon, kus leidub harivat ja väljakutseterohekset tegevust igale naisele – kõik liikmed läbivad baasväljaõppe, valivad vastavalt erialale lisakursuseid, saavad teha

sporti ja osaleda militaarses tegevuses ning võtta osa seltskondlikest üritustest. Liikmete väljaõpe ja organisatsiooniline tegevus on suunatud Kaitseliidu ülesannete täitmisele, läbi mille saab iga liige anda oma panuse riigikaitse arendamisesse ja laiemalt kogu ühiskonna paremaks muutmisele. 2017. aasta märtsikuu seisuga on Naiskodukaitstes pea 2500 liiget. (Naiskodukaitse, 2017) Naiskodukaitse kui vabatahtlikke koondav organisatsioon pakub oma liikmetele erineva sisuga koolitusi, sealjuures on mõned koolitused liikmetele kohustuslikud, teised vabatahtlikud.

Kaitseliidu ülesanne on vabale tahtele ja omaalgatusele toetudes suurendada rahva valmisolekut kaitsta Eesti iseseisvust ja põhiseaduslikku korda (Kaitseliit, 2017). Naiskodukaitse, olles üks Kaitseliidu struktuuriüksustest osaleb nende ülesannete täitmisel ning, et seda parimal võimalikul viisil teha, koolitatakse organisatsioonisiselt välja erinevate alade spetsialiste.

Naiskodukaitse tegevus on väga mitmekesine ja ringkonniti erinev, sõltudes kohapealsest vajadusest ning potentsiaalst. Naiskodukaitse väljaõpe jaguneb baasväljaõppeks, erialaväljaõppeks, juhtide õppeks ja instruktorite õppeks. (Naiskodukaitse, 2017)

Iga aasta alguses kinnitatakse väljaõppe ja ürituste ajakava. Selle järgi saad varakult planeerida, millistel üritustel osaleda. Vastavalt oma ajalistele võimalustele võid osaleda väljaõppes ja praktikas kas iga kuu või paar korda aastas. Minimaalne nõue on osaleda 48h tundi aastas (see on üks nädalavahetus). Uutel liikmetel tuleb 2 aasta jooksul läbida baasväljaõpe, mis koosneb 4 nädalavahetusest. (Naiskodukaitse, 2017)

Vabatahtlik tegevus pakub võimalust olla aktiivne kodanik ja kogukonna liige, omandada uusi oskusi ja laiendada silmaringi (nn mitteformaalne haridus), saada uusi tutvusi (sotsiaalne võrgustik) ja suurendada enesekindlust. Uurimused näitavad, et vabatahtlikuna tegutsemine suurendab inimese huvi enda ümber toimuva vastu ning tõstab tema ühiskondlikku ja poliitilist aktiivsust (Gramberg & Vutt, 2005, viidanud Wilson 2000). Kahtlemata võib öelda, et Naiskodukaitse liikmelisus võimaldab täpselt neid samasid asju. Kuna Naiskodukaitstes läbitakse koolitusi ja omandatakse teadmisi-oskusi, mida kasutatakse ka väljaspool organisatsiooni, asetub põhirõhk uurimistöös sellele, kuidas sobituvad Naiskodukaitstes saadud koolituskogemused Illerise (2003) kaasaegse pädevusi kontseptsiooni.

Kaasaegne pädevuse kontseptsioon hõlmab mitte ainult asjakohaseid teadmisi ja oskusi, vaid ka mitmesuguseid isiklike omadusi ja suutlikkust adekvaatselt ja paindlikult käituda tuttavates ja tundmatutes olukordades. Et olla ajakohane, peab õppimise mõistet mõistma samas laiemas mõttes ja seega peab muutma traditsioonilisi õppimisteooriaid. Kogu õpe hõlmab kahte sisuliselt erinevat protsessi – välist suhtlusprotsessi õppi ja tema sotsiaalse, kultuurilise ja materiaalse

keskkonna vahel ning sisemist omandamise ja väljatöötamise psühholoogilist protsessi, milles uued impulsid on seotud eelneva õppimise tulemustega. Õppimine sisaldab kolme dimensiooni: teadmiste ja oskuste kognitiivne mõõde, tunnete ja motivatsiooni emotsionaalne mõõde ning suhtlemise ja koostöö sotsiaalne mõõde. Kõik need on integreeritud ühiskondlikus kontekstis. (Illeris, 2003)

Kogemuse tähenduse mõtestab psühholoogiaprofessor Anti Kidron lahti järgmiselt: "Kogemuse tuum pole passiivne oludega kohanemine, vaid ärgas katsetamine, läbiproovimine, juurdeõppimine, milleks läheb vaja nii huvi, sihikindlust kui ka visadust. Paljudel elualadel tekib ehe kogemus vaid harjutamise ning katse-eksituse-meetodil õppimise käigus. Kogemus eeldab vaevanägemist." (Kidron, 2008)

Uurimismeetod

Uurimuse eesmärgist tulenevalt kasutan uurimismeetodina kvalitatiivset uuringut. Kvalitatiivne analüüs on selline, kus andmed, nende töötlemine ja järeldused ei ole seotud arvuliste näitajatega. Kvalitatiivse uurimise käigus keskendutakse ühe objekti süvaanalüüsile, uuritakse toimuva sisu. (Laherand, 2008) Kvalitatiivne uurimus sobib minu teemaga, kuna selles püütakse vastata küsimustele miks ja kuidas ning uuritakse inimesi neid jälgides (Laherand, 2008). Nagu ka Laherand mainib, siis uurimuse tulemusena sain uuritavatelt nende oma koolituskogemuse loo, mis peakski olema kvalitatiivse uuringu tulem.

Minu uurimuse tüübiks on fenomenoloogiline uuring. Fenomenoloogiline uuringu objektiks on inimese kogemus. Nii objekti kui kogemuse kirjeldus. (Laherand, 2008)

Fenomenoloogilise lähenemise eesmärk on teema selgitamine ja fenomeni identifitseerimine läbi selle, kuidas tegelane seda mingis situatsioonis tajub. Fenomenoloogiline lähenemine põhineb isikliku teadmise ja subjektiivsuse paradigmal ning rõhutab isikliku perspektiivi ja tõlgendamise tähtsust. Fenomenoloogilised meetodid on eriti tõhusad, et esile tuua kogemused ja üksikisikute arusaamad nende oma vaatenurkadest. (Lester, 1999)

Selleks, et andmeid saada, viin vastavalt kvalitatiivse ja fenomenoloogilise uuringu põhimõtete järgi läbi intervjuud. Kvalitatiivse uurimismeetodi puhul on laialdaselt kasutusel poolstruktureeritud intervjuud. Intervjuude käigus rekonstrueeritakse subjektiivse teooria sisu. Mainitakse mitut aktuaalset valdkonda. Iga valdkond juhatatakse sisse avatud küsimusega ning lõpetatakse vastasseisu tekitava küsimusega. (Flick, 2009) Intervjuud viin läbi Naiskodukaitse liikmetega.

Tulemused

Enamik liikmeid, keda intervjuerisin on olnud Naiskodukaitse liikmed pigem lühikest aega 2,5-5 aastat, üks inimene on liige olnud juba 22 aastat. Väljaspool Naiskodukaitset on kõik lähedalt seotud formaalharidusega, käinud põhikoolis, gümnaasiumis, kõrg- ja kutsekoolides. Samuti on kõik küsitletavad läbinud erinevaid koolitusi (töö ja huvidega seotuid).

Naiskodukaitstes läbitud koolituste kohta töid kõik välja, et seal saab palju ise kaasa lüüa, ning teadmised-oskused, mis omandatakse on mitmekülgsest kasulikud. Samuti mainiti, et need viivad mugavustsoonist välja ning on pigem praktilised.

Illeris (2003) julgustab õppimise mõistet mõistma laiemas mõttes selleks, et olla ajakohane ja seega leiab ta ka, et peab muutma traditsioonilisi õppimisteooriaid. Kogu õppe jagab Illeris (2003) kahte sisuliselt erinevasse protsessi – väline suhtlusprotsess õppija ja tema sotsiaalse, kultuurilise ja materiaalse keskkonna vahel ning sisemine omandamise ja väljatöötamise psühholoogiline protsess, milles uued impulsid on seotud eelneva õppimise tulemustega. Naiskodukaitsjad mainisid mitmel korral, kui eriline ja oluline on õpikeskkond kursustel (näide 1). Tihti peale ei ole see harjumuspärane ja esitab seeläbi osalejatele veelgi suurema väljakutse (näide 2, 3).

Näide 1: *Lisaks kaaslastele pean oluliseks, et ka füüsiline õppekeskkond oleks soosiv. Mäletan, kuidas olen mõnel koolitusel külmetanud, kuna ruumis on olnud väga jahe. See halvab mõtlemisvõimet ja nii ei suuda ma efektiivselt kaasa töötada.*

Näide 2: *Kõik koolitused on olnud sellised, mis tirivad mugavustsoonist välja ja sunnivad ennast arendama. See on alguses pisut ebamugav, aga mulle väljakutsed meeldivad.*

Näide 3: *Tegevused sellistel koolitustel on sellised, mis panevad end mugavustsoonist välja astuma, vahel trotsima kehva ilma ja samas nautima head seltskonda.*

Illerise (2003) kognitiivne ehk õppimiskonteksti mõõde, mida ta kirjeldab läbi teadmiste ja oskuste omandamise, loob õppija arusaamad ja võimed. Õppija püüdluseks on ehitada tähendus ja suutlikkus lahendada praktilisi probleeme ning seeläbi arendada üldine personaalne funktsionaalsus (Illeris, 2003). Naiskodukaitse koolituskogemuste juures toodi kõige enam välja just seda, kui praktilised ja kasutatavad on saadud teadmised ning oskused ka väljaspool organisatsiooni (näide 4, 6). Läbi erinevate koolituste on liikmed jõudnud just neid huvitavate teemadeni (näide 5).

Näide 4: *Naiskodukaitse juures meeldib mulle, et saan juurde teadmisi ja oskusi, mida kasutada oma igapäevaelus (nt ohutushoiu kursusel), kuid sellel on ka suurem idee panustada ühiskonda.*

Näide 5: *Lisaks olen osalenud mitmel Kaitseliidu kooli kursusel (juhtimiskursused tulenevalt ametikohast, instruktorikursus tulenevalt huvist).*

Näide 6: *Olen käinud mitmetel koolitustel, kuid tähendusrikkamateks on kujunenud instruktori ja esmaabi instruktori koolitused. Tunnen, et need on andnud mulle teoreetilised teadmised endale südamelähedases valdkonnas ja ka võimaluse koolitusel saadud teadmisi rakendada.*

Teine mõõde, mida Illeris (2003) õppimise juures vaatleb on tunnete ja motivatsiooni emotsionaalne mõõde, mis hõlmab endas vaimset energiat, tundeid ja motivatsiooni. Selle lõplik ülesanne on tagada õppija vaimne tasakaal ja seeläbi arendab ta omakorda isiklikku tundlikkust (Illeris, 2003). Motivatsioonil on naiskodukaitsjate tegevuses väga suur osa, kuna kogu tegevus on vabatahtlik ja tasustamata (näide 8). See tähendab, et inimesed peavad leidma endas selle jõu ja tahtmise osaleda. Seepärast on väga oluline, et koolituste korraldus ja teemad ei pärsiks osalejate indu nendel osaleda (näide 7, 9).

Näide 7: *Tihti on kursused korraldatud nii, et ette antakse vaid algus- ja lõpuaeg. Minu arvates ei sobi see täiskasvanutele suunatud koolitustele, kuna inimene tahab teada, mis on päevakava ja millega tegeletakse. Paljudel on vaja õhtuks jõuda koju oma pere juurde ja siis ei ole sobiv lõppu tähistav tähtaeg "siis kui instruktor ütleb, et on läbi". See tekitab pigem trotsi ja pahameelt.*

Näide 8: *Kuna Naiskodukaitse pakub väga palju erinevaid koolitusi, siis olen õppinud selekteerima endale meelepärast ja keskenduma ainult sellele, mis mind tõesti huvitab. Nii on mul lihtsam ka püsida motiveeritud, kuna õpin seda, mis mulle meeldib.*

Näide 9: *Naiskodukaitse koolitused on õppimishuvi positiivses suunas mõjutanud.*

Kolmas ehk sotsiaalne mõõde hõlmab endas välist suhtlemist, osalemist ja koostööd. Tänu sellele toimub indiviidi integreerumine grupis ja ühiskonnas, mis omakorda arendab õppija sotsiaalsust. (Illeris, 2003) Ka Naiskodukaitse koolitused toimuvad suures osas gruppides korraga hulgale inimestele. Uuringu käigus selgus, et naiskodukaitsjad peavad oluliseks inimeste rühma, kellega koos teadmisi omandatakse. Intervjueeritavad tõid välja pärssivaid tegureid nagu osalejate passiivsus (näide 10, 11), mis võib muuta kursusel osalemist ebameeldivamaks. Samas toodi välja ka positiivset ning leiti, et kaaslaste tugi on oluline ning toetav (näide 12). Annely Tank (2017) on oma magistritöös leidnud, et selleks, et vabatahtlikul püsiks tegutsemismotivatsioon, vajab ta häid suhteid kaaslastega ning võimalust ennast tegevuse kaudu teostada. Motivatsioon väheneb, kui

üks kahest tähenduskategooriast enam ei esine. Seega võib öelda, et sotsiaalsel suhtlusel on vabatahtliku tegevuse juures väga oluline roll.

Näide 10: *Inimesed, kes osalevad on väga erinevad, mõned tahavad väga kaasa lüüa ja innustavad ka teisi, kuid palju on passiivseid, kes tahaks asja lihtsalt ära teha.*

Näide 11: *Minu jaoks on väga oluline, et ka minu kaasõppijad oleksid motiveeritud kaasa lööma ning õppima. On raske olla ise aktiivne, kui teised kaasa ei tule.*

Näide 12: *Ühte jaoskonda kuuluvad inimesed, kes on sõbrad ja toetavad üksteist igasugustes tegevustes.*

Naiskodukaitse tegevused ei hõlma ainult kitsalt organisatsioonisiseseid ettevõtmisi vaid annavad võimaluse liikmetel ka ühiskonnaelus aktiivselt kaasa lüüa (näide 14). Seetõttu on oluline, et kõik praktilised teadmised ja oskused, mis omandatakse, oleksid kergesti integreeritavad igapäevaellu (näide 13). Eelnevalt vaadeldud Illerise kolm õppimise dimensiooni on leidnud kinnitusi naiskodukaitsjate koolituskogemustes. Kõik need kolm dimensiooni on integreeritud ühiskondlikus kontekstis, milles õppimine toimub ning mis seab õppimisvõimaluste põhitingimused (Illeris, 2003).

Näide 13: *Teiseks on kindlasti minu jaoks oluline, et õpitaval oleks mingi mõte ja eesmärk.*

Näide 14: *NKK liikmeks ma ju astusingi seetõttu, et need väärtused, mida organisatsioon ja selle liikmed kannavad, klapivad minu omadega.*

Järeldused ja kokkuvõte

Minu uurimistöö eesmärgiks oli saada teada, missugused on vabatahtliku organisatsiooni liikmete koolituskogemused. Neid kogemusi naiskodukaitsjad minuga ka jagasid ning intervjuude käigus puudutati ka neid aspekte, kuidas on saadud kogemused neid edaspidi mõjutanud.

Naiskodukaitses õppides puutub liige kokku kõigi Illerise (2003) mainitud dimensioonidega – saadakse uusi teadmisi või oskusi, iga õppega kaasnevad alati ka emotsioonid ning kõike seda tehakse kaaslastega koos, samas on sellel ka taustal toimiv koht ühiskonnas.

Naiskodukaitsjad tunnustasid võimalust kohtuda uute inimestega, samas toodi ka välja, et mõnikord võivad kaaslased õppimist pärssida. Ka Illeris (2003) rõhutab oma teoorias välise ja sisemise keskkonna olulistust õppimise aspektist.

Praktiliste probleemide lahendamise suutlikkus oli üks tähtsamaid aspekte, miks Naiskodukaitse kursustele minnakse. Igaüks loob saadud teadmiste ümber oma tähenduse ning leiab viisi, kuidas neid kasutada.

Teadmiste ja oskuste omandamise juures ei peeta vähemtähtsaks ka tundeid, mis koolitustel osalejaid valdavad ning motivatsiooni, mida on tarvis nii selleks, et õppima üldse jõuda kui ka selleks, et omandatud rakendama hakata. Ka sotsiaalset poolt peetakse oluliseks, kuna raskustest on sõprade/tuttavate abiga kergem üle saada. Samas tähtsustatakse ka seda, et kõigil osalejatel oleks tahet valituga lõpule jõuda ning tuuakse välja, et õppimiskeskkonna loovad nii õppijad kui õpetajad üheskoos.

Naiskodukaitsjad täiskasvanud õppijatena väärtustavad õpitu kasutatavust ning võimalust integreerida riigikaitselise organisatsiooni tegevusi igapäevaellu. Teadlike õppuritena ei soovita end lihtsalt koolitada vaid peetakse oluliseks, et õpitul oleks ka praktiline väärtus.

Kasutatud allikad:

Flick, U. 2009. *An introduction to qualitative research fourth edition sage*. London

Gramberg, A., & Vutt, M. (2005). *Vabatahtliku tegevuse väljakutsed Eestis*. Riigikogu Toimetised 11.

Illeris, K. 2003. *Towards a contemporary and comprehensive theory of learning*. Taani

Jõgi, L. (2013). *Andragoogika*. Rmt. R. Mikser (Toim.). Haridusleksikon. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus

Kaitseliit www.kaitseliit.ee, 2017

Kidron, A. 2008. *Kogemus kompetentsuseks!* Tallinn. http://haridus.opleht.ee/Arhiiv/7_82008/12-14.pdf

Laherand, M.-L. 2008. *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn

Lester, S. 1999. *An introduction to phenomenological research*. Taunton

Naiskodukaitse www.naiskodukaitse.ee, 2017

Neve, A. 2010. *Organisatsioonile pühendumine ning selle seosed inimese ja organisatsiooni vahelise sobivuse, organisatsioonipõhise enesehinnangu ning rahuloluga Kaitseliidu eriorganisatsioonis Naiskodukaitse*. Magistritöö. Tallinn

Tank, A. 2017. *Vabatahtlik tegevus vabatahtlike kogemustes*. Magistritöö. Tallinn

Tartu Vabatahtlike Keskus, Siseministeerium. 2006. *Vabatahtliku tegevuse arengukava 2007-2010*. Tallinn-Tartu

ARTIKLID 2011

ARTIKLID 2012

ARTIKLID 2013

ARTIKLID 2014

ARTIKLID 2015

ARTIKLID 2016

ARTIKLID 2017

ARTIKLID 2018

ARTIKLID 2019

ARTIKLID 2020

ARTIKLID 2021

ARTIKLID 2022

ARTIKLID 2023

Otsi

Privaatsusreeglid

© 2025 Tallinna Ülikool | Haridusteaduste instituut | Andragoogika | CC BY-NC-ND 4.0